

ABY PLÁNOVÁNÍ FUNGOVALO – PRŮVODCE PŘÍSTUPY A DOVEDNOSTMI

RECENZE PUBLIKACE

Stostránková publikace se věnuje tématu, které se stále vrací na všech odborných setkáních urbanistů na celém světě již po několik desetiletí, ale jemuž se čeští urbanisté – plánovači na svých fórech věnují spíše okrajově: jak to udělat, aby plánování měst a regionů opravdu fungovalo. Zatímco totiž u nás je hlavním tématem „udělat a schválit dobrý plán“, evropská a světová diskuse se spíše věnuje plánování jako procesu, kde tvorba – nebo chcete-li pořizování a zpracování plánu – je spíše jeho rutinní součástí. Proces plánování probíhá v čase, má své aktéry s různými zájmy a rolemi a rozhodně není přímočaře jednoduchý. Autoři publikace opakovaně zdůrazňují, že má-li být rozvoj měst udržitelný, musí se jeho plánování odehrávat v součinnosti všech, koho se týká – zejména obyvatel a dalších uživatelů předmětného území.

Kniha – či spíše objemnější brožurka – je odlišná od běžné urbanistické literatury také svým pojetím. Autoři se záměrně vyhnuli systematickému všeobsáhlému „vědeckému“ pojednávání tematiky ve stylu učebnic a namísto toho věnují většinu svého textu velmi stručným případovým studiím z celého světa, osvětlujícím možné způsoby, jimiž se řeší konkrétní problémy. U každé případové studie je uveden kontakt, na němž se mohou zájemci dovědět k případové studii podrobnější informace. Publikace je tak zároveň sborníkem referencí na internetové stránky a osoby, kde se lze dovědět více.

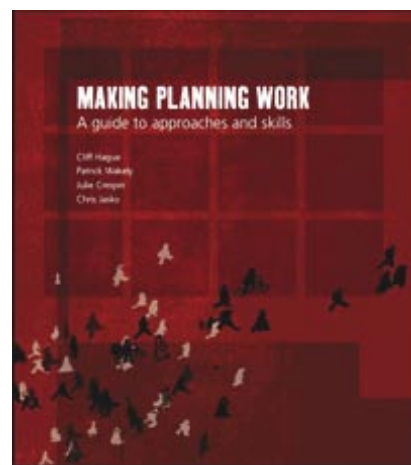
Pro českého čtenáře může být překvapením vysoké zastoupení příkladů

ze zemí třetího světa. Jednak proto, že o problémech urbanismu – plánování v těchto zemích toho mnoho nevíme a to, co víme, se poněkud vymyká našim představám o (územním) plánování. Dalším překvapením může být, že i ve velmi chudých regionech a městech rozvojových zemí mohou fungovat instituce a občanská společnost; někdy i tak, že si o tom my v našich poměrně blahobytných podmínkách můžeme nechat jenom zdát.

Publikace je určena vedle odborníků také širší odborné veřejnosti, která se o problémy rozvoje měst zajímá a která se chce (a měla by se) na řešení těchto problémů podílet. To je důležité všeobecně, má-li se plánování stát věcí veřejnosti jako součástí *governance*¹⁾; o to důležitější je to právě v rozvojových zemích, kde zpravidla není dostatek odborníků – profesionálních urbanistů – plánovačů.

Pro profesionální urbanisty – plánovače u nás, navyklé na naši praxi územního plánování, se může obsah publikace zdát být „o něčem jiném“. Ti, kdo dočtou publikaci až do posledního třetího oddílu nazvaného „Cesta vpřed“, najdou pasáž, kterou si dovolím ve svém laickém překladu ocitovat:

„Plánování měst nemůže být oddělováno od managementu jejich rozvoje a od správy veřejných služeb. Problémem je, že profese urbanisty – plánovače často omezuje svou pozornost jen na rozmístění a rozložení funkcí a kontrolu jejich rozvoje a že tato profese je považována za činnost provozovanou výhradně v zájmu veřejného sektoru. Zvláště problematické pak je,

že tam, kde se plánování měst omezuje a vytlačuje na okraj dění, dostává se na okraj zájmu těch, kteří o jejich rozvoji rozhodují, komplexní a praktický přístup k sídlům. Tento trend se ale zřejmě začíná měnit. Obsah plánování a řízení rozvoje měst začíná znamenat podstatně více, než vymezovat funkční plochy. Ti, kdo se zabývají rozvojem měst, mají co říci a měli by mít svoji roli i v politickém procesu a rozhodování, manažerských funkcích při realizaci rozvojových politik, programů a projektů a v zasahování do operativní správy infrastruktur a poskytovaných veřejných služeb“ (str. 83).

V závěru publikace autoři vyjmenovávají obory, které s plánováním měst úzce souvisejí a které by tudíž měly být součástí profesionálního profilu urbanisty – plánovače: stavitelství a plánování a údržba infrastruktur, urbanistický design a navrhování veřejných prostranství, ochrana životního prostředí a kulturních hodnot, management a trh nemovitostí, urbánní sociologie a komunitní rozvoj, urbanistická ekonomika a veřejné rozpočty, obecní a stavební právo a regulace. Všechny tyto disciplíny nemůže urbanista – plánovač zcela profesně zvládnout, měl by ale s nimi být důkladně obeznámen. Namísto zdůrazňování výlučnosti a uzavírání se do profesionálního mikrosvěta musí urbanisté – plánovači

1) Governance je anglický novotvar běžně používaný asi po deset až patnáct let, jehož překlad do češtiny zatím není ustálený. Pro vysvětlení tohoto pojmu využiji glosář, který je přílohou publikace:

„Governance je proces rozhodování a monitorování realizace rozhodnutí. Dobrá governance je proces rozhodování, který identifikuje, respektuje a zapojuje všechny potenciální aktéry a podílníky, kterých se připravovaná rozhodnutí budou týkat. Je projevem otevřené společnosti a participace, sdružuje aktéry počínaje vládními orgány (včetně poskytovatelů veřejných služeb jako je zdravotní péče a vzdělávání), územní veřejné správy (jak politiků, tak i technických a správních úředníků), občanské společnosti (nevládních organizací, náboženských společností, občanských iniciativ) a tam, kde to má smysl, podniků a soukromých společností. Dobrá governance pevně tkví v principu subsidiarity tím, že oslovuje patřičné aktéry a podílníky rozvoje na správné úrovni. V řadě případů je zavádění dobré governance spojeno s novými procesy a institucemi a se změnami (delegací) jejich zodpovědnosti a struktury podřízenosti.“

sdílet své znalosti s ostatními profesionály i laiky, s nimiž spolupracují. Čím více bariér takto překročí, tím spíše výsledky jejich práce přispějí k udržitelnosti sídel (str. 84). To platí obecně, zejména tam, kde je nedostatek odborníků – plánovačů i specialistů. Je tedy třeba, aby profese urbanisty – plánovače byla otevřenější a komplexnější a aby spíše přesahovala rozhraní mezi jednotlivými specializacemi.

Pro mě osobně byl největším přínosem publikace malý výkladový slovníček termínů souvisejících s prezentovaným a autory preferovaným konceptem plánování měst, umístěný jako jakási příloha. Na jiném místě své recenze jsem již použil v překladu osvětlení pojmu „governance“ z toho-

to slovníčku. Možná, že i další termíny a jejich vysvětlení by měly svoji hodnotu pro české urbanisty – plánovače; namátkou uvádím alespoň některé jejich názvy: rozvoj lidských zdrojů; komunikační dovednosti; komunita; občanské, nevládní a komunitní organizace; delegace (rozhodování); zmocňování (empowering); rovnost; inovace; celoživotní vzdělávání; manažerské dovednosti; mediace; monitoring; participace a partnerství; subsidiarita; udržitelný rozvoj; územní soudržnost.

*prof. Ing. arch. Karel Maier, CSc.
Fakulta architektury ČVUT*

Making planning work – A guide to approaches and skills

Autoři publikace: Cliff Hague, Patrick Wakely, Julie Crespin, Chris Jasko

*Vydavatel:
ITDG Publishing
Schumacher Centre for Technology
and Development,
Bourton on Dunsmore,
Rugby, Warwickshire
CV23 9QZ, UK
www.itpubs.org.uk*

*First published in 2006
ISBN 978-1-85339-648-9*